GAZETA KRAKOWSKA

Nro 33.

z KRAKOWA DNIA 25 KWIETNIA 1824 ROKU w NIEDZIELĘ.

Z Warszawy d. 17 Kwietnia.

We Wtorek, to iest: d. 13 Kwietnia r. b. odbyło się w Instytucie Ubogich publiczne posiedzenie Towarzystwa Dobroczynności; JW. Ordynat Zamoyski, iako Zastępca Prezesa Ogolnego Zgromadzenia, zagaiwszy obradę bolesnem wspomnieniem nieocenioney straty w osobie ś. p. JW. Arcy-Biskupa Hołowczyca, iako Prezesa Towarzystwa, wezwał iednego z członków do zdania sprawy z czynności roku 1823.

Wstęp mowy w tey mierze mianey był następuiący: "Nędza i cierpienie, dwie smutne towarzyszki człowieczeństwa, zwróciły na siebie we wszystkich kraiach oświeconych uwagę serc czułych i dały zaród różnym Towarzystwom filantropicznym, które lubo pod rozmaitym kształtem i godłem, zawsze do iednego, wielkiego i szlachetnego dążą celu, do ocierania łez nieszczęśliwym. — Nie ustąpił w tem naród Polski innych kraiów mieszkańcom; dowodem tego są we wszystkich prawie znacznieyszych miastach kraiu naszego zawiązane Towarzystwa Dobroczynności, do których także i nasze Towarzystwo od początku roku 1815 liczyć się może.

"Jakie były iego czynności i iakie fundusze do roku 1823, zdawane corocznie publicznie sprawy z Administracyi, przekonały zapewne publiczność, iż iey ofiary nie uchybiły swego celu, i że błogosławieństwa pocieszonych, spływaią obficie na tych, którzy szlachetnemi darami przyłożyli się pośrednio lub bezpośrednio do zasilenia ogólnego źródła, w którem bliźni ich, człowiek im podobny, pociechę i wsparcie wyczerpał." Tu mowiący rozwinął naprzód iakie były dochody Towarzystwa w r. 1823, a z wyiaśnienia tego pokazało się, że Towarzystwo nie ma w stałych dochodach iak tylko summę zł: 4100, ktora pochodzi z procentów od kapitałów na rzecz iego zapisanych, reszta zaś dochodów, zasadza się na ofiarach, które Opatrzność iedynie wspiera. Składki dobroczynne od osob ciągle Instytut wspieraiących i innych litościwych wynosiły w r. 1823 summę zł: 16,960 gr: 12. Nayiaśnieyszy Pan, ktory szczególnieyszemi swemi względami Towarzystwo zaszczyca, kazał mu wypłacić summę zł: 7,35.

Z kar sądowych i policyynych wpłynęło zł: 13,537 gr: 2. Z widowisk na korzyść Ubogich danych okazało się dochodu zł: 23,237 gr: 8. Płótno i sukno, grube, baia, kuczbaia, bandaże i inne podobne artykuły, przez Ubogich w Instytucie robione, nietylko oszczędziły wydatku na odzieży zł: 3218, ale ieszcze przyniosły dochodu zł: 5740 gr: 28. Sklep Ubogich przyniosł zł: 4005 gr: 17. Wynaięcie sali na wieczory muzyczne i innych drobnych mieszkań za obrębem zamkniętym Instytutu zrobiło korzyści zł: 3931, co wszystko połączone z innemi drobnemi wpływami i oszczędzonym funduszem z roku 1822 wynosiło ogólny dochód w ilości zł: 94,225 gr: 4.

Co do wydatkow, zdaiący sprawę wykazał: iż na utrzymanie 300 Ubogich w instytucie, to iest: na żywność, odzież, pościel i t. p. wydano w roku 1823 zł: 37,193 gr: 16, co wynosi po groszy 10½ na dzień na osobę; że za Instytutem w tymże roku dawano ciągłą pensyią 15 osobom, że 200 osób odebrało w pieniądzach wsparcie na raz ieden, że 44 familiie odbierały miesięcznie chleb, legumine, okrasę i sól, a przeszło 200 familiy opatrzono na zimę suknem, płótnem, drzewem i t. p.; i że to wszystko przyniosło wydatku zł. 10,774 gr: 13. "Łzy wspieranych, (rzekł w tem mowca) pomieszane były ze łzami wspieraiących; był to hołd dla tych, którzy ofiarami swemi zasilali Towarzystwo. Kto z bliska nie przypatrywał się nędzy, nie wie może iak wielkie są obowiązki Towarzystwa i nie poymie co dopełnionem zostało. Przyiaciele ludzkości, i wy czułe i litościwe serca, których cierpienie bliźnich dotyka, do was sąd w tey mierze należy,, — W dalszym ciągu wydatkow pokazało się, że wydano na lekarstwa zł: 912, oprócz co W W. Aptekarze bezpłatnie dostarczyli, że restauracyia Domu i kopanie studni kostowało zł: 12,941 gr: 6. a utrzymanie Panien miłosiernych, Prokuratora, Ekonoma, Pisarza, Czeladzi, opłaty składek ogniowych, materyiały do rękodzielni, potrzeby utrzymania Kościoła, Kancellaryi, utrzymanie koni i inne podobne, doszły do summy zł: 17,787 gr: 8. Z summy przeto zł: 94,225 gr: 4 ogolnego dochodu wydano zł: 80,308 gr: 13. a oszczędzono na rok 1824 summę zł: 13,916 gr: 21. "Rzut ten oka na stan dochodów i wydatkow (były wyrazy mowiącego) dowodzi iasno, iż bez zasiłku publiczności, utrzymanie 300 Ubogich w Instytucie i wspieranie tyleż osob za Domem nastąpićby nie mogło. Lecz ktokolwiek zarzuca Towarzystwu, iż wymaganie ciągłe ofiar od serc czułych, iest nadużyciem ich litości, niech przeyrzy Instytut Dobroczynności, niech się przekona o każdym szczególe, niech spoyrzy na tę liczbę nieszczęsnych starców i kalek bez przytułku i sposobów zaspokoienia pierwszych potrzeb życia, których do Instytutu przyięto, i niech się postawi w przykrem położeniu utrzymania ich bez pewnego funduszu, a natenczas serce iego powie mu, iak ma sądzić tych, którzy go w imieniu cierpiącey ludzkości o wsparcie proszą.,,

W zdaniu sprawy z administracyi, mowiący dowodził, że Towarzystwo przekonało się, iż ofiary z naywiększem staraniem zbierane, i szczupłość domów Instytutu, nie dozwalaią mu więcey utrzymywać Ubogich nad 300 osob. — Ze napływ ubogich iest taki, iż w r. 1823

377 osób przedstawiono z Cyrkułów do wsparcia, między któremi 59 Ubogich przysłał Urząd Municypalny; z tych iednak po wybadaniu ich stanu i sił fizycznych 69 osob tylko do Instytutu przyięto, a resztę iako mogących ieszcze pracować i po wsparciu na raz ieden do domow odesłano.

Obraz porządku Instytutu i sposób utrzymywania ubogich oddany był z taką szczerością i rzetelnością i z tak pocieszaiącym dla ludzkości urokiem, iż radzić wypada publiczności, aby się bliżey z tem schronieniem nieszczęśliwych zapoznać chciała. Co można widzieć, często się opisać nie da.

Posiedzenie to z zadowolnieniem obecnych odbyte, zamknął kilku wyrazami JW. Niemcewicz dziękuiąc Członkom Towarzystwa za to co iuż dokonali, i wzywaiąc do wytrwania w dalszym zawodzie ich pracy.

Dnia 11 Kwietnia 1824 r. z rana zakończył życie w Warszawie, iako przykładny Chrześcijanin i cnotliwy człowiek. JW. Teodor Dembowski, Senator Kasztelan Krolestwa Polskiego, w 60 roku wieku. — W 1794 był Członkiem Kommissyi Cywilno-Woyskowey Woiewodztwa Krakowskiego, Magistratury, ktora w ówczas zostawiła chlubny przykład potomności, poświęceniem siebie zupełnem ogółowi; w chwili, kiedy wszystkie osobistych korzyści, rachunki, były niepodobnemi. — W 1807 nie uganiał się Dembowski za stopniami urzędów, ani zyskami do nich przywiązanemi; szukał tylko pracy, w odradzaiącey się oyczyźnie użyteczney, i przyiął Urząd Podprefekta Powiatu Gostyńskiego, a szacunek obywateli był dostateczną nagrodą usiłowań Jego. — W 810 wezwany na Urząd Radzcy Prefektury Departamentu Warszawskiego, zastępował Prefekta w naytrudnieyszych chwilach, i wszędzie z honorem dopełniał obowiązków. — W 1820 przez ufnych obywateli Powiatu Gostyńskiego obrany został Posłem z przekonania, że cnoty Urzędnika nie mogą bydź oddzielonemi od cnot obywatela. Nakoniec w roku bieżącym przez względnego i sprawiedliwego Monarchę naszego Senatorem Kasztelanem mianowanym został. — Mąż w życiu publicznem nie skażony zostawił pięciu synów kraiowi, a nadewszystko potomkow cnoty; przykład, którym człowiek prawy, nawet po zgonie iest użytecznym.

J. S.

Z Petersburga d. 19 Marca d. K.

(Z Kuryiera Litewskiego.)

W Naywyższym Ukazie Jego Cesarskiey Mości, obiawionym Rządzącemu Senatowi przez Ministra Sprawiedliwości, Pana Jenerała piechoty i Kawalera Xiążęcia Łobanowa Rostowskiego, d. 22 Lutego, wyrażono: — "P. Jenerał artylleryi Hr. Arakczejew, komunikował P. Ministrowi Sprawiedliwości pod dniem 16go Lutego, iż Cesarz Jegomość na zaświadczenie Jego Cesarskiey Wysokości Cesarzewica, o gorliwości odznaczaiącey się w służbie częściowego Inspektora Policyi Wileńskiey, Sekretarza Kollegialnego, Krolikowskiego, Nayłaskawiey mianować raczył Radcą Tytularnym."

Cesarska Akademiia nauk, iednogłośnie wybrała członkiem swym honorowym JW. Ministra Skarbu, Jenerała Porucznika Kankryna.

Osoba niewiadoma ofiarowała 5000 rubli Towarzystwu Patryotycznemu Dam w Petersburgu, z obowiązkiem użycia procentów od tego kapitału, na rzecz Instytutu, utrzymywanego przez Towarzystwo. Pieniądze te ulokowane zostały na handlowym banku Państwa, a procenta postanowiono obracać na wspomożenie ubogich wychowanie, przy ich wyyściu z Instytutu.

Dnia 19 Marca, w rocznicę pamiętney epoki weyścia zwycięzkich woysk Rossyyskich do Paryża, w roku 1814, dyrekcyia teatrów Cesarskich, postanowiła dać widowisko, na rzecz inwalidów.

Z Paryża d. 8 Kwietnia.

Minister spraw wewnętrznych wniósł d. 5 do izby Parów następuiący proiekt do ustawy: "Teraźnieysza izba Deputowanych i następne maią bydź zawsze całe obierane. Od dnia swoiego zwołania, ieżeli ich Krol nie rozwiąże, trwać maią lat 7." Potem Wielki Pieczętarz wniosł inne dwa proiekta. Pierwszy tyczył się dokładnego rozpoznania i surowego karania rabunku kościołów, znieważenia świętości kościelnych przez sromotne czyny, przerwanie służby Bożey i popsucie pomników kościelnych. Tak panuiący kościół, iako i inne na mocy ustaw istnieiących religiy, równey doznawać maią opieki. Drugi proiekt stanowi, iż wiele przestępstw, które dotąd do sądów kryminalnych należały, rozsądzać na przyszłość będzie sąd policyyny. Potem odczytał Minister woienny czwarty proiekt zawieraiący niektóre zmiany w ustawie względem zaciągu do woyska.

Na posiedzeniu izby Deputowanych d. 5 doniosł Prezes izbie, że Król mianował kwestorami PP. Garnier Dufougeray i Dubruel. Potem uznany został obiór Deputowanego w Brest Pana Bergevin. — Posiedzenie d. 6 zaczęło się o godzinie 1wszey z południa. P. Benoist, Dyrektor niestałych poborów, odczytał kilka proiektów do ustaw, a między innemi o przedłużenie kończącego się w tym roku monopolium tabaki do roku 1836. — Wczoray nie było publicznego posiedzenia, i izba rozważała proiekt względem zniżenia prowizyi od papierów skarbowych.

Gdy wydawcy Dziennika Sternik pokłócili się z sobą, przeto od kilku dni wychodzą dwa dzienniki pod tymże tytułem; ieden wydaie P. Tissot, drugi P. Cassano. Pierwsze Nra kazała policyia zabrać, lecz mimo tego wychodzą ciągle. Teraz wytoczyła się ta sprawa przed sąd.

W okolicy Metz założony bydź ma tego roku obóz ćwiczeń z 25,000 ludzi, do którego uda się Xże Angouleme.

Lord Biron miał wesprzyć Greków 1 mill: 400,000, a przyiaciel iego Walter Scott 120,000 Frankow.

Z południowych okolic nadchodzą doniesienia, że tam ciągle panuie zimne i wilgotne powietrze, tak iż zboże rość nie może.

— Dnia 9. —

Ministrowie Villele i Chateaubriand otrzymali dnia wczorayszego z rąk Jego Królewskiey Wysokości Monsieur udzielone im przez Króla Hiszpańskiego ordery złotego Runa.

Jenerałom Francuzkim, którzy odznaczyli się w woynie Hiszpańskiey, u-

dzielił Cessarz Rossyi ordery, iako to: Dowódcom pięciu korpusów, Xciu Hohenlohe, Marszałkom Reggio, Lauriston, Molitor i Conegliano wielkie krzyże orderu S. Włodzimierza pierwszey klassy; Jenerałom porucznikom Guilleminot, Bordesoule, Tirlet, Dode, Curial, Bourke, Damas i Loverdo ordery Alexandra Newskiego, a Jenerałom Vallin i St. Priest order S. Jędrzeia 1wszey klassy.

Ośmnastu współwinowaycow spisku Bertona, ułaskawił Król zupełnie; przez 5 lat tylko zostawac będą pod dozorem policyi.

Za kilka dni Margr: Caraman i Hr. Guilleminot udadzą się na swoie poselstwa do Wiednia i Stambulu; ostatni odpłynie z Tulonu.

Pani Iturbide, żona byłego Cesarza Mexyku, przybyła tu dnia 7 z sześciorgiem dzieci swoich.

Na posiedzeniu akademii umieiętności d. 5 b. m. czytał Lekarz Audonard rozprawę o poczęciu żółtey gorączki, która w r. 1821 w Barcelonie, a r. 1823 w Port de Passage grassowała. Autor dowodził, iż pochodzi z szczególnieyszego zepsucia powietrza, iakie robi się na przeznaczonych statkach do handlu niewolnikami; nazwał ią przeto zarazą okrętową. Zyczyć zatem należy, aby nie tylko na mocy polityeznych ustaw i traktatów, ale dla dobra ludzkości zupełnie ten handel ustał.

Mówią, iż przywożona z Haity (St. Domingo kawa na przyszłość podlegać będzie takiey samey celney opłacie iak z obcych osad. Zaden okręt nie otrzyma także pozwolenia udawania się do portów Haytańskich.

Gazeta w Bordeaux wychodząca zawiera podpisaną pod d. 29 Marca do Króla prośbę od uszłych z St. Domingo właścicieli plantacyy, którzy proszą o wynagrodzenie za poniesioną stratę przez uwolnienie uchwałą Konwencyi niewolników Murzynów, którzy był ich własnością. Sądzą, iż tem słusznicy należy im się to wynagrodzenie, że w przeciągu 10ciu lat od przywrócenia prawego rządu żadnego kroku do odzyskania tey szacowney dla Francyi osady nie zrobiono.

We wsi Montigny dwie siostry, iedna 26, druga 24 lat maiące, córki młynarza umarły nagle po iedzeniu placka. Z otworzenia ich zwłoków okazało się, iż były arszenikiem otrute, i własny ich brat, na którego padało podeyrzenie, został zaraz uwięziony.

Z Madrytu d. 31 Marca.

D. 24 odbyła się Ministrowska rada, na którey znaydowało się kilkunastu Radców stanu. Postanowić iednomyślnie miano, że wydany będzie wyrok przywołuiący wychodniów do kraiu z zabezpieczeniem ich osób. Minister woienny miał iuż nawet z tego powodu wydać okolnik do Jenerałów kapitanów, zalecaiąc im, aby starali się nakłaniać umysły do zgody i zapobiegać prześladowaniu. Nim atoli to rozporządzenie do Toledo doyść mogło, P. Perez Juana, członek Madryckiego Sądu kryminalnego, który udał się do tego miasta dla rozpoznania winy uwięzionych, uwolnił do 600 konstytucyionistów i dla własnego ich bezpieczeństwa kazał z Toledo wywieść. Toż samo uczynił w tymże zamiarze wysłany do Alkala inny Sędzia.

Dla zabezpieczenia Araniuez, gdzie bawi teraz Król z rodziną swoią poczy-

nione zostały należyte środki. Nikt bez wyraźnego pozwolenia Ministra spraw zagranicznych nie może do tego mieysca przybydź. W samem Araniuez stoi osada, a w Valdemord, o połowę drogi od Madrytu do tego zamku stoi także woysko, równie iak w innych punktach na około zamku aż do miasteczka Okana. Ta ostrożność iest tem potrzebnieyszą, że Araniuez iest mieyscem otwartem, i na gościńcach i w gorach Manchy pokazuią się ieszcze zbroyne bandy.

Władzom San - Sebastian i Biskai polecono, aby wyrachowały szkody, które to miasto w Sierpniu r. 1813 przez spalenie i rabunek woysk Angielskich poniosło, aby żądać za to wynagrodzenia od rządu Angielskiego, ponieważ Anglicy żądaią takze wynagrodzenia za utracone okręty w południowey Amerycce.

W Araniuez wydał Król następuiący wyrok: Przez zawarty w 1818 roku traktat w Paryżu obowiązał się rząd Francuzki wypłacić na wynagrodzenie moich poddanych 37 mill. Fr. Dla uskutecznienia tego zobowiązania się wyznaczona była w Paryżu kommissyia, lecz działania iey przerwało smutne zdarzenie w 7 Marca 1820 Nakazałem przeto i nakazuię 1) że w Madrycie ustanowiona bydź ma junta z 5 osób do obrachowania wspomnionych pretensyy. 2) Inna junta wyrzecze iako ostatnia instancyia względem tych pretensyy. 3) odwołanie się od pierwszey junty do drugiey następować musi w przeciągu dwoch miesięcy. Art. 10 stanowi, iż pierwsza junta zdawać ma co miesiąc Ministrom sprawę o uznanych przez nią pretensyiach.

Don Santos Ladron mianowany został Gubernatorem Pampeluny.

W tey chwili rozchodzi się wieść że odciągnienie woyska Francuzkiego iest odłożone. Pułk 28 i nieco jazdy pozostaną w Madrycie.

Król żądać miał dokładnego rapportu o wszystkich od 3 miesięcy umieszczonych roialistskich officerach, ma względem nich wielka zaysć zmiana. Mowią także, iż policyia tuteysza na mocy rozkazu rządu oddalić ma z Madrytu wszystkie osoby, które poiechały z byłem konstytucyynym rządem do Sewilli.

Dniem przed wyiazdem do Araniuez dał Król ludowi nowy dowód swey pobożności. Gdy powracał do zamku dojechał Xiędza idącego z SS. Sakramentami do chorego, wysiadł zaraz z powozu, nakazał Xiędzu wsiąść, sam zawarł drzwi powozu, wziął zapaloną świécę i szedł za Xiędzem aż do chorego. Gwardyia prowadząc swe konie z cugle, towarzyszyła Monarsze, zatrzymała się przed domem chorego; Krol wszedł do niego i obecny był modłom.

Listy Don Vives, Wielkorządcy wyspy Kuby, pod d. 25 Lutego, wystawiają naydokładniey wierność i przychylność ku Monarsze wszystkich mieszkańców tey osady.

Z Lizbony d. 10 Marca.

Minister spraw zagranicznych zalecił wszystkim Portugalskim dyplomatycznym ajentom, aby oznaymili Dworom, przy których są upoważnionemi, iż J. K. M. nie uzna żadney przez rząd w Rio - Janeiro (Brazyliyski) zaciągnioney pożyczki, i oraz, aby sprzeciwiali się wpuszczaniu do portow krajów, w których mieszkaią, okrętów pod tak zwaną

Brazyliyską banderą. Jeżeliby temu żądaniu nie chciano zadosyć uczynić, tedy maią protestować się, a nadewszystko żądać wydania sobie woiennych okrętów pod rzeczoną banderą, gdyż te niezaprzeczenie do J. K. Mci należą. Co do Brazyliyskich kupieckich okrętów, maią się za niemi wstawiać, gdyż J. K. M. oycowską swoią opieką bez różnicy do wszystkich swoich poddanych rozciąga.

Z Londynu d. 5 Kwietnia.

W izbie wyższey Parlamentu była d. 2 rzecz o powtórnem odczytaniu billu względem zaślubień Unitaryuszów. Margr. Landsdown rzekł: Zamiarem tego billu iest uwolnić Unitaryuszów od niektórych formalności, których kościół Anglikański wymaga. Arcybiskup Kanterburu mowił za billem. Podług jego mniemania należy Unitaryuszom albo dozwolić zaślubiać się w własnych kaplicach, albo zmienić Liturgią, aby nie mieli przyczyny żalić się przeciw niey. Lord Kanclerz był przeciw billowi. Nauka S. Tróycy (rzekł) iest zasadą kościoła Angielskiego, i stanowi istotny iego artykuł; kto mu zaprzecza, iest iego przeciwnikiem i Unitaryusze więcey, niżeli inni dyssydenci odstępuią od kościoła Angielskiego, nigdy zatem głosu mego nie dam za środkiem, przez który panuiący Kościół zmuszony bydź ma do ustąpienia skrupułom członkow sekty. Hr. Liwerpool oświadczył, iż nie może na bill głosować, iak iest teraz ułożony, ale powinien bydź zmieniony. Biskup Chesterski naganiał zasadę tego billu. Nieczystość zaślubień w kościołach i kaplicach Anglikańskiego kościoła, iest iego prerogatywą. Unitaryusze nie wyznapią się dla tego z pod niego, aby Liturgia uciążała ich sumnienie, bo nie dozwoliliby się chrzcić w imieniu Boga Oyca, Syna i Ducha S. Bezwątpienia wyrzecze zapewne Parlament, iak niegdy wielcy Mężowie państwa: *Nolumus leges Ecclesiae mutari.* Lordowie Calthorpe i Holland i Biskup Londyński oświadczyli się za odczytaniem billu, które nakoniec większością 21 głosami uchwalone zostało.

Jzba niższa trudniła się d. 5 szczególniey wnioskiem Kanclerza skarbowego, wyznaczenia 150,000 Fs. na wypo-rządzenie zamku Windsorskiego i zakupienie przyległych domów i gruntów, co mimo sprzeciwiania się P. Hume uchwalonem zostało.

Mimo zniżenia wielu opłat celnych spodziewaią się iednak, że przez pomnożenie się handlu i większy odbyt płodow kraiowych, znacznie powiększą się dochody z cełł w roku teraźnieyszym od przeszłego.

Słychać, iż rękodzielnie Francuzkie w wielkiey zostaią obawie względem nowego u nas urządzenia w tey odnodze przemysłu, ponieważ rękodzielnie nasze ubiegać się będą mogły z Francuzkiemi. Jakoż czynione iuż są urządzenia względem powiększenia rękodzielni iedwabnych w Manszestrze i innych mieyscach.

Zamyślaią tu na wzor Paryzkiego urządzić publiczny pożyczalny bank. Dotąd mamy tylko w stolicy naszey prywatne pożyczalne na zastaw banki, którem wolno brać do 20 od sta prowizyi.

Układy między rządem Hiszpańskim i tuteyszemi bankierami względem nowey pożyczki zerwane zostały. Ostatni nie chcieli do nowey pożyczki przystą-

pić, poki dawna zaciągnioną przez Stany nie będzie uznana, i żądali oprócz tego aby takową nietylko duchowieństwo Hiszpańskie, ponieważ na iego dobrach iest hypotekowaną, ale i Papież zatwierdził. Na co Król nie chciał zezwolić.

Dnia 31 Marca Xiężna Augusta zaięła swoie mieszkanie w pałacu St. James, i przyymowała odwiedzenia od rodziny Królewskiey i znayduiącey się w stolicy wysokiey szlachty.

Opat Minichini znany z rewolucyi Neapolitańskiey przybył do Londynu.

Utworzony tu został nowy literatski instytut, który ułatwiać będzie udzielanie wiadomości, pism i xiążek drukowanych w nowym świecie, to iest: z południowey Ameryki i Brazylii.

Rozległość ziemi 33 Zachodnio-Indyyskich wysp wynosi 10,500 mill kwadratowych, a ludność 20 mill. 50,000 mieszkańców, pomiędzy któremi 450,000 białych oprócz kraiowców, a 1 mill. mieszańców i czarnych ludzi. Z tych wysp należy 15 do Anglii, 5 do Francyi, 3 do Hiszpanii, 3 do Danii, 4 do Niderlandów, 1 do Szwecyi, 1 do Kolumbii, a iedna iest niejako niepodległą, ale wszelako należy do Anglii.

Z Kanady przybył tu urzędnik po instrukcyie, iak zagodzoną bydź ma sprzeczka z Ziednoczonemi Stanami względem przywłaszczonego przez nie zawożenia swoich płodow przez rzekę St. Lawrence aż do Quebeku. Z Kingston piszą, z tego powodu pod d. 24 Lutego, iż przeszło od miesiąca zachodzi niejako woyna, ponieważ rząd tamteyszy zatrzymuie wszystkie Amerykańskie okręty.

Podług listów z Nowegoiorku pod 9 Marca uwaga Amerykanów zwrócona iedynie była na dwa przedmioty: na obior Prezydenta i celną taryffę. Dotąd na Prezydenta zdaią się mieć naywięcey głosów P. Crawford i Jenerał Jakson, i gazeta Filadelfii uprasza współubiegaczów, aby ustąpili tego urzędu Jenerałowi Jackson. Celney taryffy iest zamiarem przez wysokie opłaty zmnieyszyć przywóz zagranicznych towarów. Lecz iak mowią, ma wszelako bydź przez Kongres w istotnych punktach zmienioną.

Maiętni mieszkańcy Nowegoiorku powzięli myśl, aby na tamteyszym publicznym rynku wystawić posągi sławnych mężów i oświecać ie gazem. Na to zbierane już są podpisy.

To co patrioci w Peru przez bitwę utracili i nie sądzą, aby siłą odzyskać mogli, staraią się teraz innym sposobem sobie wynagrodzić i uwolnić się od panowania Hiszpańskiego. Ugodziły się wszystkie wolne prowincyie na wysłanie do Hiszpańskiego Gubernatora deputacyi z ofiarowaniem mu 20 mill: dolarów, jeżeli dobrowolnie zechce kray opuścić, i z niecierpliwością oczekuią wypadku tego poselstwa.

Listy z Buenos-Ayres pod d. 10 Stycznia potwierdzaią wiadomość o zwycięztwie Bolivara przeciw Riva-Aguero. Woyska Boliwara wynoszące 12 tysięcy ludzi szło szybkim krokiem przeciw Hiszpańskiemu Jenerałowi Conterac, ktory stał w Arika. Zaufanie w szczęściu niepodległych ożywiło cokolwiek czynności handlowe w Lima.

W wielu okolicach Wschodnich Indyy, które doznały wody panuie teraz niedostatek żywności, i w Kalkucie lękano się nawet głodu.

DODATEK DO Nru 33. GAZETY KRAKOWSKIEY

z KRAKOWA DNIA 25 KWIETNIA 1824 ROKU w NIEDZIELĘ.

Z Hagi d. 9 Kwietnia.

Wczoray Jeyo Królewska Wysokość Następczyna tronu zostala szczęśliwie corką rozwiązana. Wysoka Położnica równie iak nowo narodzona Xiężniczka znayduią się w dosyć dobrym stanie zdrowia. Adjutant Krolewica Następcy tronu, P. van Hoof, pobiegł z przyiemną tą wiadomością do Petersburga.

Królewic nasz Fryderyk powrócił w tych dniach z swey podróży do Włoch do Bruxelli.

Poiutrze wystawiony będzie na widok publiczny w Bruxelli obraz Dawida, wystawiaiący przez Wenerę rozbroionego Marsa. Do widzenia będzie w sali Muzeum przez dni 14 i opłata od wniyścia przeznaczoną iest na dobroczynne cele.

J. Kr. Mość upoważnił rząd w Luxemburgu do wybierania od widowisk teatralnych po 10, a od balów, koncertów i innych zabaw po 25 od sta dla utrzymania tameyszych ubogich.

Podług wyroku Królewskiego bawiący za granicą Niderlandscy pensioniści, tracą one nawet chociażby poźniey do kraiu powrócili.

Administracyia dóbr narodowych wzywa teraz wiele prywatnych osób o zwrocenie dóbr, ktore dawniey zakupiły, lecz te przeszły iuż powiększey części do wielu rąk. Kładzie ona za powód, iż korporacyie, do których te dobra należały, sprzedały ie tylko na pozór, dla zapłacenia rzekomo nałożoney przez Francuzów przy wniyściu do Niderlandów kontrybucyi.

Z Sztokólmu d. 6 Kwietnia.

Wczoray odiechali ztąd do Chrystianii Królewic Następca tronu i iego Małżonka. NN. Krolestwo odprowadzili ich aż do Staket. Pierwszy nocleg wysokich Podróżnych bydź ma w Westerås. Towarzyszy im liczny Dwór.

Szambelan Hr. Posse, który zaślubiony iest z córką Lucyiana Bonaparte, poiechał w ostatnią sobotę z swoią małżonką do Florencyi.

D. 3 odwiedzili NN. Królestwo Hr. Brahe, który zawsze ieszcze choruie.

Z Rzymu d. 30 Marca.

Oyciec S. w celu podniesienia handlu i przemysłu narodowego zniósł wywozowe cło od wina i bydła na rzeź, a od tych zagranicznych rękodzielnych towarów, które nie doszły ieszcze w Kraiu do tey doskonałości, iżby się bez nich obeyść można było, zniżył cło. Oprócz tego zostawił do woli każdego kazać się w kościele lub na cmentarzu chować, lub dzieciom swoim kazać albo nie, krowią ospę szczepić. Kongregacyi propagandy wyznaczył rocznie z skarbu swoiego dodatku 24,000 szkudów, dla skutecznieyszego działania osobliwie w północney Ameryce, gdzie Katolicka religiia szybki wzrost bierze. W Uniwersytecie w Perugia zniesionych iest kilka naukowych katedr; młodzież chcąca te nauki ukończyć, udać się może do Rzymu lub do Bononii. Dla młodzieży szlacheckiey utworzony tu bydź ma pod dyrekcyią Jezuitów konwikt.

Przybył tu Szwaycarski Jenerał Aufder Mauer, dla powinszowania Oycu S. wstąpienia na Stolicę S. w imieniu Ligi Szwaycarskiey. Ztąd uda się do Neapolu względem wiadomego zaciągu Szwaycarów w służbę Neapolitańską.

Umarła tu wczoray Xiężna Devonschire, wielka miłośnica kunsztów. Zwłoki zatopioney Paany Bathurst znalezione nakoniec zostały, które Tyber aż do Ostia o kilka mil w morze zaniosł.

Obchód pogrzebowy Infantki Maryi Ludwiki Xiężny Łukieskiey, który d. 18 odprawił się w Kościele tuteyszym Dwunastu SS. Apostołów, odpowiadał okazałością swoią wysokiey dostoyności zmarłey.

Od granic Tureckich d. 30 Marca.

Zebrane pod Adryianopolem woyska Tureckie podług nowego rozkazu nie do Tessalii, ale nad Donay poyśdź maią.

Układy Greków z Albańczykami nieprzyszły, iak zapewniaią, do skutku, wszelako Albańscy kapitani oświadczyć mieli, iż przeciw żadney stronie nie chcą w tey woynie należeć.

Podług doniesienia Gazety powszechney nie udał się zamysł Odysseusza przeciw Karisto.

Sprzeczne wieści o odpadnieniu Baszy Egipskiego od Porty, dotąd się nie wyiaśniaią. Dawno nawet oczekiwane doniesienia Konsulów z Stambułu, które do 13 Marca dochodzą nic pewnego o tem nie zawieraią. Jedno tylko dodaie: że w tych dniach musiała Porta iakąś nieprzyiemną wiadomość odebrać, ponieważ Dywan dzień i noc był zgromadzony. Ta okoliczność i nagły wyiazd z Stambułu Egipskiego ajenta Ismaela, dać mogły powód do takowego sądzenia o wzmiankowanym Baszy. Zresztą uzbraiania przeciw Grekom nie są wstrzymane, owszem po ostatniey radzie podwoione. Flotta wyyść na morze miała przed porownaniem dnia z nocą.

Z Szwaycaryi d. 8 Kwietnia.

Podług listów z Chur deputowani od Szwaycaryi znayduią się wprawdzie od nieiakiego czasu w Medyiolanie, ale ieszcze zlecenia swoiego nie dopełnili, ponieważ rząd tamteyszy oczekuie na instrukcyie z Wiednia.

Układy z Sardyniią względem traktatu handlowego nie są także ieszcze ukończone.

Mniemanie publiczne w Szwaycaryi coraz bardziey oburza się przeciw wzaiemności ograniczenia handlu, i na pierwszym Seymie ma bydź wniesionem o uchylenie tego ograniczenia.

Wielka rada Kantonu Berneńskiego zatwierdziła i resztę artykułów xięgi ustaw cywilnych, które były kommissyi prawodawczey do poprawy odesłane.

Na początku bieżącego miesiąca na Berneńskich Alpach i w dolinach było wielkie zimno i wiele upadło śniegu. Potężny wicher tak wiele skupił śniegu na drogach między Bernem i Neufchatel, iż niepodobny był przeiazd. Pewnego rana w pobliskości wsi Anet znaleziono próżną karę, a niedaleko niey umarzłego odprzężonego konia. Domyślano się, iż właściciel ich musiał w śniegu umarznąć; iakoż wkrótce ziścił się domysł. O 200 do 300 kroków znaleziono 2 umarzłe osoby; mężczyznę, którego położenie okazywało, że go wicher obalił, a daley trochę kobietę. Wszystkie usiłowania przywrócenia ich do życia były daremne. Dowiedziano się potem, że mężczyzna był oycem 5 dzieci, a kobieta także matką 5 dzieci inney rodziny, i oboie z rodzinami swemi osiedli niedawno w Pruskiey gminie St. Blasius Xięztwa Neuchatelskiego.

Od brzegów Menu d. 10 Kwietnia.

Nieszczęście nie zawsze czyni ludzi mądrzeyszemi. Mimo nieszczęśliwego stanu, w iakim znayduią się wychodnie, którzy w roku zeszłym udali się do Brazylii, zbieraią się znowu w Frankforcie i innych okolicach ludzie, ktorzy chcą także na wiosnę popłynąć.

Względem kilka razy wzmiankowanego połączenia Elby z morzem Baltyckiem przez wybicie kanału od Wismaru do jeziora Szweryńskiego, zebrał się znowu niedawno w Wismar związek z kupców i znawców, dla naradzenia się na żądanie rządu względem uskutecznienia tego planu.

W Biberich umarła d. 3 b. m. na katarową gorączkę Xiężniczka Maryianna Nassauska, urodzona d. 5 Kwietnia 1822.

Minister Stanu Wielkiego Xięztwa Badeńskiego, Baron Hövel na Rast et darował bibliotece publiczney prywatną swoią z 1050 xiążek złożoną bibliotekę.

W Sondheim (Wsi Bawarskiey) zaszła szczególnieysza okoliczność, że przy ludności 225 dusz od 25 Października 1821 aż do miesiąca Marca r. b. oprócz nowo urodzonego dziecięcia, nikt z ludzi nie umarł. Mowią, iż wielu bogatych ludzi, którzy nie chcieliby prędko umierać, przenoszą się do Sondheim.

Chemik, Doktor Geitner, w Schneeberg, wynalazł teraz nową metalową kompozycyią, która podobna iest do srebra; można ią kuć i walcować, nie rdzewieie i czernieie. Robią iuż z niey lichtarze, ostrogi, strzemiona, i t. d.

Wysokość Barometru w miesiącu Kwietniu				*Stan Termometru* 1824 r.		
D.	rano	popoł:	wie:	rano	pop:	wie:
17	27.2,0	27.1,3	27.1,0	†5.	†7.	†5.
18	27.1,0	27.3.0	27.4.6	†5.	†6.	†2.
19	27.6,0	27.8,0	27.9.2	†2.	†5.	†3.
20	27.10.1	27.11,0	27 11.0	†1.	†6.	†3.
21	27.10,8	27.10,6	27 10 4	†1.	†11.	†8.
22	27.10,0	27.9.3	27 8 11	†4.	†15.	†9.
23	27.8,4	27.7,2	27.6,0	†4.	†16.	†11.

UWIADOMIENIE.

Dnia 10 Czerwca 1824 przy nieodmiennem ciągnieniu w Wiedniu wielkiey Lotteryi na Państwo IWONICZ i piękną Wieś WROCANKA są do wygrania:

1	Traffer na państwo Iwonicz lub zapłacić się za nie maiący szacunek w Wiedeńskiey Walucie czyli Szeinach			ZR. 200,000.
1	Ditto piękną wieś Wrocanka lub iey szacunek . .		—	50,000.
1	W gotowiźnie . .		—	30,000.
1	Ditto . . .		—	10,000.
1	Ditto . . .		—	9000.
1	Ditto . . .		—	5000.
1	Ditto . . .		—	4000.
1	Ditto . . .		—	3000.
8	Ditto	po ZR. 1000	—	8000.
18	Ditto	— 500	—	9000.
10	Ditto	— 300	—	3000.
8	Ditto	— 250	—	2000.
8	Ditto	— 200	—	1600.
62	Ditto	— 100	—	6200.
250	Ditto	po ZR. 50	ZR.	12,500.
100	Ditto	— 25	—	2500.
1608	Ditto	— 20	—	32,160.
4920	Ditto	— 12	—	59,040.
7000	Trafferów wynoszących w pieniądzach .			ZR. 447,000.

i oprócz tych wygran ieszcze bezpłatne losy

1	W gotowiznie . .			ZR. 10,000.
2	Ditto	po ZR. 1000	—	2000.
2	Ditto	— 500	—	1000.
25	Ditto	— 100	—	2500.
30	Ditto	— 50	—	1500.
7060	Trafferów w kwocie Wied: Waluty			ZR. 464,000.

Znaczne te wygrane okazyią każdemu z stawiaiących bez dalszego żalenia korzyści z tey Lotteryi. Kto o losów odrazu zakupi otrzyma 1 sty bezpłatnie.

Los kosztuie w W. W. czyli Szeinach ZR 10 których dostać można u JmPana Antoniego Hölzel, w Rynku pod Nr. 259

DONIESIENIA.

Komornik Sądowy uwiadomia Publiczność, iż dnia dwudziestego siodmego Kwietnia 1824 roku o godzinie drugiey po południu w Domu pod L. 77. w Mieście Żydowskim Kaźmierzu przy Krakowie sytuowanym, odędzie się w drodze Exekucyi przez publiczną Licytacyą sprzedarz Ruchomości iako to: Kanapy, Krzesełek, Stołów, Zwierciadeł, Luster, Zegara, Szabasnika, Sukien, Zpanuszków taiansowych, Tyfoniu, Muślinu, Płocienka Angielskiego, Mory, Allepinu, Gazy, Felpy, Perkalu, Dreliszku, Nankinu, Kortu, Manszastru, Chustczek, Połmerynusu, Dymki, Floransu, Grodnapiu, Rypsu, Lewantyny, Tafty, Zagnetu, Barakonu i t. p. za gotowe pieniądze; maiący chęć licytowania na powyższym mieyscu i terminie Licytacyi znaydować się zechcą. — W Krakowie dnia 21 Kwietnia 1824 r.

Jo: Słodkowski. Kom. Sąd.

Dnia 27 b. m. i r. o godzinie 10tey ranney a o 3 z południa w Wsi Niegoszowicach w Okr: W. M. Krakowa leżącey, sprzedane będzie przez publiczną licytacyą Zboże w snopiu jako to: Żyto, Pszenica, Jęczmień i t. p. tudzież Ziemniaków Korcy 300 a to za gotową Courrant monetę. — Życzący sobie takowe zalicytować na oznaczony czas i mieysce przybędą. — Tegoż samego dnia o godzinie 4tey z południa w Krakowie przy ulicy S. Jana pod L. 482 wydzierzawione będą dochody tegoż domu na rok jeden od daty Licytacyi zaczynaiący się. —

W Krakowie dnia 24 Kwietnia 1824 roku.

Jarzyński, Kom. Sąd.

W Dobrach Pogorzyce pod Chrzanowem w okręgu Wol: M. Krakowa w Dworze, odbędzie się publiczna licytacyia w drodze exekucyi d. 26 Kwietnia r. b. o godzinie 2 iey po południu Lasu kilka morgów do wycięcia cząstkowo lub hurtem dla wystawienia sążę zaraz obok Wisły, za gotową zapłatę w monecie srebrney kurrant. Chęć kupna maiący raczą się zaopatrzyć w Vadium złp. 30 i w terminie i mieyscu oznaczonym pilnować się. — W Krakowie d. 13 Kwietnia 1824.

Skortzyński, Kom: Sąd: